

11.

Äidinkielen ylioppilaskoe

Äidinkielen ylioppilaskoe on kaksiosainen. Lukutaidon koe keskittyy analyyttisen ja kriittisen lukutaidon mittaamiseen. Kirjoitustaidon koe painottaa kykyä valita laajoista aineistoista olennainen ja kirjoittaa omaääninen teksti aineistoja hyödyntäen. Molemmissa kokeissa on aineistoina kaunokirjallisuutta ja asiatekstejä. Mukana on myös multimodaalisia eli monimuotoisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia, kuten ääntä ja kuvaa sisältäviä audiovisuaalisia aineistoja.

Lukutaidon koe (Uusi, vuoden 2019 painos)

Lukutaidon kokeessa on kaksi osaa: **A. Asia- ja mediatekstit** sekä **B. Kaunokirjalliset ja muut fiktiiviset tekstit**. Molemmissa osissa on kaksi valinnaista tehtävää (tehtävät voivat olla kaksiosaisia). Kokelas valitsee kummastakin osasta yhden tehtävän, eli kokeessa tehdään yhteensä kaksi tehtävää.

OHJE

Ks. Tehtävänannon analyysi, s. 131.

Ks. Aineiston käyttö, s. 138.

Ks. Ideointi, s. 132.
Ks. Tekstin jäsentely, s. 140.

Vastauksen kirjoittaminen lukutaidon kokeessa

1. Erittele tehtävänanto ja tutustu aineistoon.

- Tutki tarkasti tehtävänantoa. Erittele, mitä tehtävänannossa kysytään tai mitä se kehottaa tekemään (on myös mahdollista, että vastaus on laadittava luettelomaviivoja käyttäen, mikäli tehtävänanto niin määrää). Kiinnitä erityistä huomiota tehtävänannossa käytettyihin verbeihin: mitä verbit ohjaavat sinua tekemään?
- Tutustu aineistoon ja selvitä itsellesi sen keskeinen sisältö ja tavoite.

2. Erittele ja tulkitse aineistoa.

- Tutki aineistoa tehtävänannon näkökulmasta. Pohdi, mitä tehtävänanto kehottaa aineistosta hakemaan.
- Tee huolelliset ja kattavat muistiinpanot.
- Mikäli käytät sitaatteja havaintojesi tukena, huolehdi siitä, että siteeraat oikein.

3. Suunnittele vastauksesi rakenne.

- Suunnittele vastauksesi rakenne ennen kirjoittamista. Laadi johdonmukainen asioiden esittämisjärjestys. Älä unohda aineiston käyttöä vastauksessasi.

4. Kirjoita vastaus.

- Mene suoraan asiaan eli keskity jo aloituskappaleessa tehtävänannon rajaamaan näkökulmaan.
- Viittaa käsittelemääsi aineistoon. Sinun ei kuitenkaan tarvitse esitellä sitä samaan tapaan kuin kirjoitustaidon kokeessa.

PAINOS)

B.
on
elas
yh-

- Rakenna kappaleita, jotka vastaavat tehtävänantoon ja esittävät aineistosta tehdyt havainnot, todisteet ja päätelmät.
- Huolehdi tekstisi koheesiosta: virkkeiden ja kappaleiden on liityttävä luontevasti toisiinsa (myös luetelmaviivoja edellyttävän vastauksen on edettävä johdonmukaisesti).
- Noudata annettua merkkimäärää.

5. Muokkaa tekstiäsi ja viimeistele se.

- Lue kirjoittamasi vastaus huolellisesti läpi. Korjaa mahdolliset sisällölliset ja rakenteelliset puutteet sekä kielivirheet. Huolehdi, että olet vastauksessasi käyttänyt aineistoja havaintojesi ja päätelmiesi todisteena. Tarkista, että kirjoittamasi teksti vastaa tehtävänantoa ja siinä annettua ohjeistusta.
- Tarkista merkkimäärää.

Ks. Kielikirja, Ajatusviiva luettelussa, s. 41.

Ks. Palaute ja tekstin muokkaaminen, s. 147.

KOONTI

Lukutaidon kokeen vastauksen arviointi

Tehtävänannon noudattaminen

- Noudattaako vastaus tehtävänantoa?

Sisällön monipuolisuus ja vakuuttavuus

- Onko vastauksen sisältö tarpeeksi monipuolinen ja vakuuttava tehtävänannon näkökulmasta?

Vastauksen jäsentyminen ja rakenne

- Eteneekö teksti johdonmukaisesti?
- Onko kappalejako mielekäs?

Tekstin koheesio eli sidosteisuus

- Onko tekstin koheesio kunnossa, eli sidostuvatko virkkeet ja kappaleet toisiinsa sujuvasti ja johdonmukaisesti?

Pohjatekstin käyttö osana omaa tekstiä

- Ovatko referointi, toiseen tekstiin viittaaminen ja sitaattitekniikka kunnossa?
- Perustellaanko kaikki tehdyt havainnot ja väitteet aineiston avulla?

Käsitteiden käyttö

- Onko vastauksessa käytetty käsitteitä mielekkäästi ja luontevasti?

Kieli ja tyyli

- Onko vastaus kieleltään sujuva, ymmärrettävä ja täsmällinen?

Kokonaisvaikutelma

- Vakuuttavatko vastauksen sisältö, rakenne, tyyli ja kieli lukijan?

Kirjoitustaidon koe (vuosi, vuoden 2019 painos)

Kirjoitustaidon kokeessa kokelas kirjoittaa pohtivan tai kantaa ottavan tekstin aineistojen pohjalta. Tarjolla on temaattisesti samansuuntaisia aineistoja ja niihin liittyviä aiheita. Kokelas valitsee yhden annetuista aiheista ja siihen sopivat aineistot. Näkökulman valitsemaansa aiheeseen kokelas päättää itse. Tekstille on myös laadittava oma otsikko.

Tekstin kirjoittaminen kirjoitustaidon kokeessa

1. Erittele kirjoitustaidon kokeen yleisohjetta huolellisesti.

- Mitä ohjeessa sanotaan? Mitä se kehottaa tekemään? Miten ohje kehottaa käyttämään aineistoja?

Ks. Tehtävänannon analyysi, s. 131.

2. Valitse aihe ja aineistot harkiten.

- Pohdi, mikä aiheista on sellainen, että sinulla on siitä sanottavaa.
- Tutustu aineistoihin ja keskity niihin, jotka herättävät sinussa ajatuksia, tunteita ja mahdollisia vastaväitteitä. Pohdi, mitkä aineistoista sopivat parhaiten valitsemasi aiheen käsittelyyn.
- Päätä, mikä on näkökulmasi valitsemaasi aiheeseen ja mitkä aineistot valitset.

3. Perehdy aineistoihin, tee muistiinpanoja ja suunnittele sisältöä.

- Perehdy aineistoihin huolellisesti erittelemällä ja tulkitsemalla niitä valitsemastasi näkökulmasta. Tee muistiinpanoja.
- Ideoi tekstisi sisältöä valitsemastasi näkökulmasta.

Ks. Ideointi, s. 132.
Ks. Aineiston käyttö, s. 138.
Ks. Koheesio, s. 145.

4. Järjestä muistiinpanosi ja suunnittele tekstisi rakenne.

- Ryhmittele muistiinpanosi ja suunnittele asioiden looginen esitysjärjestys.
- Merkitse suunnitelmaasi myös se, miten ja missä kohdissa hyödynnät aineistoa: kerrotko omin sanoin vai siteeraatko? Muista, että liiallinen suorien sitaattien käyttö tekee tekstistä raskaan.

Ks. Tekstin jäsentely, s. 140.

Ks. Kappalejako, s. 142.

Ks. Kielikirja, Lainausmerkit, s. 23

5. Kirjoita tekstisi.

- Ryhdy kirjoittamaan ensimmäistä versiota. Etene suunnitelmasi mukaan. Muista käyttää aineistoja ja viitata niihin. Liitä aineiston tarjoama aines omiin tietoihisi ja näkemyksiisi. Noudata annettua merkkimäärää.

6. Otsikoi tekstisi.

- Otsikoi tekstisi niin, että itse keksimäsi otsikko vastaa valitsemaasi aihetta ja näkökulmaa. Merkitse valitsemasi aiheen numero otsikon eteen.

Ks. Otsikointi, s. 146.

7. Muokkaa kirjoittamaasi tekstiä.

- Lue kirjoittamasi teksti huolellisesti läpi. Korjaa mahdolliset sisällölliset tai rakenteelliset puutteet sekä kielivirheet. Viimeistele otsikointi. Tarkista merkkimäärä ja se, että olet muistanut merkitä valitsemasi aiheen numeron oman otsikkosi eteen.

Ks. Palaute ja tekstin muokkaaminen, s. 147.

vuoden 2019
pääns
av
aisia
uista
ih
o.

Kirjoitustaidon kokeessa kirjoitetun tekstin arviointi

Aiheen ja aineistojen valinta

- Palveleeko aineistojen valinta onnistuneesti valitsemasi aiheen ja näkökulman käsittelyä?
- Vastaako tekstisi sisältö valittua aihetta?

Otsikointi

- Sopiiko otsikko aiheen, valitun näkökulman ja aineistojen käsittelyyn?
- Vastaako otsikko sisältöä?

Sisällön monipuolisuus ja vakuuttavuus

- Onko teksti monipuolinen ja vakuuttava sisällöltään?

Aineistojen käyttö osana omaa tekstiä

- Onko aineistoja hyödynnetty järkevästi ja asiantuntevasti?
- Ovatko referointi, aineistoihin viittaaminen ja sitaattitekniikka asianmukaisia?
- Eihän muualta lainattua esitetä omana eli eihän ole syyllysty plagiointiin?

Tekstin jäsentyminen ja rakenne

- Onko asioiden esitysjärjestys johdonmukainen?
- Ovatko kappaleet mielekkäitä kokonaisuuksia?

Tekstin koheesio eli sidosteisuus

- Onko tekstin koheesio kunnossa? Ovatko siirtymät virkkeestä ja kappaleesta toiseen luontevia?

Kieli ja tyyli

- Onko teksti ilmaisultaan täsmällistä, sujuvaa ja johdonmukaista?
- Onko teksti tyyliltään hallittu kokonaisuus?
- Ovatko suoran esityksen välimerkit ja muut oikeakielisyysasiat kunnossa?

Kokonaisvaikutelma

- Onko teksti sisällöltään, rakenteeltaan ja kieleltään omaääninen, ehyt kokonaisuus?